

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*The Mitzvah of
Matzah, The Issur
of Chadash, and
The Destiny of the
Individual*

Rabbi Shalom Rosner
ז' שבט תשס"ט • February 1, 2009

(1) יהושע (ה:ט-יב)

(ט) וַיֹּאמֶר ה' אֵל יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גְּלוֹתִי אֶת חֶרְפַּת מִצְרַיִם מֵעַלְיֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא גְּלִגְלָל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (י) וַיִּחַנּוּ בְּגִי יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגָל וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעָרְבֹת יְרִיחוֹ: (יא) וַיֹּאכְלוּ מֵעֵבֹר הָאָרֶץ מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח מִצֹּת וְקִלְוֵי בָעֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה: (יב) וַיִּשְׁבֹּת הַמֶּן מִמַּחֲרַת בְּאֶכְלֵם מֵעֵבֹר הָאָרֶץ וְלֹא הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן יִשְׂרָאֵל מִתְּבוּאֹת אֶרֶץ כְּנָעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא: ס

(2) רש"י (שם)

(יא) ממחרת הפסח - יום הנפת העומר שהקריבו עומר תחלה ומז' באדר שמת משה שפסק המן היו מסתפקין עד עכשיו ממזן שבכליהם שלקטו בשבעה באדר שנאמר את המן אכלו ארבעים שנה והלא מ' שנה חסר שלשים יום שהרי תחלת ירידת המן בט"ו באייר אמור מעתה בחררה שהוציאו ישראל ממצרים טעמו טעם מן: (יב) ולא היה עוד לבני ישראל מן - לפיכך ויאכלו מעבור הארץ אם היה להם מן לא היו אוכלים מן התבואה שהמן היה נוח להם משל אמר לתינוק מפני מה אתה אוכל פת שעורין לפי שאין לי פת חטין לכך נאמר ולא היה עוד וגו':

(3) תלמוד בבלי – מס' קידושין (לו:)

לכדתנא דבי ר' ישמעאל: עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ. בשלמא למ"ד: מושב - כל מקום שאתם יושבים משמע, היינו דכתיב: (יהושע ה) ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח, ממחרת הפסח אכול, מעיקרא לא אכול, אלמא אקרוב עומר והדר אכול, אלא למ"ד: לאחר ירושה וישיבה, ניכול לאלתר!

(4) תוספות (שם)

אקרוב עומר והדר אכול - בירושלמי מקשה למה לא אכלו מצה מחדש ויבא עשה דבערב תאכלו מצות וידחה לא תעשה דחדש ומתריך דאין עשה דקודם הדבור דוחה ל"ת דאחר הדבור אי נמי יש לומר דגזירה כזית ראשון אטו כזית שני.

(5) תלמוד בבלי – מס' יבמות (ה:)

אשכחן דאתי עשה ודחי לא תעשה גרידא, לא תעשה שיש בו כרת היכא אשכחן דדחי דאיצטריך עליה למיסרה? וכי תימא, נילף ממילה, מה למילה שכן נכרתו עליה שלש עשרה בריתות! מפסח. מה לפסח שכן כרת! מתמיד. מה לתמיד שכן תדיר! מחדא לא אתיא, תיתי מתרתי. מהי תיתי? ממילה ופסח, שכן כרת! מפסח ותמיד, שכן צורך גבוה! ממילה ותמיד, שכן ישנו לפני הדבור וליכא דמ"ד: עולה שהקריבו ישראל במדבר - עולת תמיד הוה! ומכילהו נמי, שכן ישנן לפני הדבור!

(6) פני יהושע – מס' קידושין (לח.)

ולענ"ד הטעם מבואר דכיון דאין מוקדם ומאוחר בתורה וכל כללי עשה ולא תעשה נאמרו בסיני א"כ כל היכא דכתיב העשה סתם משמע דאפילו במקום דאיכא לא תעשה אפ"ה יקיים העשה דעשה דוחה לא תעשה אם לא היכא דגלי קרא משא"כ הכא בעשה דבערב תאכלו מצות שנאמר במצרים דאכתי לא הוה נהוג איסור חדש כלל לא שייך לומר דכיון דסתם משמע אפילו מן החדש דהא אכתי לא נהוג הוצרך קרא למעוטי, כן נראה לי. ולפי"ז נתיישב לי מה שמקשין העולם על דברי התוספות כאן דבפ"ק דיבמות (דף ה' ע"ב) מקשה הש"ס להיפך דלא מצינן למילף דעשה דוחה לא תעשה מפסח ומילה ותמיד שדוחין שבת דמה להנך שכן ישנן לפני הדיבור א"כ משמע דעשה דלפני הדיבור תמיד טפי לדחות לא תעשה וכן הקשה מהר"י מטראני ז"ל בחידושי. אמנם כן לענ"ד לא קשה מידי דבפסח ומילה ותמיד נהי דאית בהו עשה דלפני הדיבור אפ"ה אית בהו נמי עשה בהדיא אף לאחר הדיבור דהו"ל כאילו כתובין בצידה לענין דדחי שבת אף שכבר נצטוו על מצות שבת ואפ"ה לא מצינן למילף בעלמא דמה להנך דנהוג נמי אף קודם הדיבור והו"ל פירא גמורה משא"כ הכא לענין עשה דבערב תאכלו מצות לא אשכחן לה אלא קודם הדיבור דאע"ג דבפרשת בהעלותך כתיב בפסח מדבר על מצות ומרורים יאכלוהו נראה לי דהאי לאו לשון עשה דמצה הוא אלא עשה דפסח שני שיאכלו מצה עמה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל להדיא [הל' קרבן פסח פ"ח ה"ב] דאין מעכבין הפסח אלא למצוה בעלמא דאכילת פסח לאכול מצה עמו...

(7) קובץ הערות (ז:א)

לדעת הרמב"ן בחידושי רפ"ק [ד ע"ב] (הובא שם ברשב"א בשם גדולי המפרשים), דהא דאין עדל"ת באפשר לקיים שניהם, הכונה דלעולם לא דחי, אפילו אם עכשיו לא אפשר, כיון דמשכחת לה שיהא אפשר, והקשה בשאגת אריה [סי' צ"ו] לשיטה זאת משבת [קל"ג ע"א], גבי בשר אפילו יש בהרת ימול, דמבואר שם דהיכא דאיכא אחר אין האב רשאי למול, אלא בליכא אחר, משום דאפשר לקיים שניהם.

והנה סברת הרמב"ן, לכאורה אינה מובנת, דמה בכך דיכול להיות אפשר, מ"מ עכשיו לא אפשר, ולמה לא תדחה עשה לל"ת. דבשלמא אם אפשר עכשיו לקיים שניהם, אינה דוחה, דאינה בתורת היתר אלא בתורת דחיה, ואין הדחיה אלא מפני ההכרח. ובספ"ק דקידושין [ל"ח ע"א] הביאו בתוס' [ד"ה אקרוב עומר] מירושלמי, דעשה דמצה אינה דוחה ל"ת דחדש, מפני דהיא עשה שקודם בדיבור. וצריך ביאור, איזה גריעותא יש בזה שנהגה גם לפני הדיבור, והרי מ"מ המצוה נוהגתם עכשיו. ונראה בטעם דבר זה, דכיון דמסברא אין עדל"ת, כמבואר בגמ' [ז ע"א] דל"ת חמיר מעשה, אלא דילפינן מקרא דכך ניתנה העשה, לקיימה אפילו במקום ל"ת [עיי' בפירוש רבינו נסים גאון שבת [קל"ג]] אין זה שייך אלא בעשה שאחר הדיבור, אבל בעשה דמצה לא שייך לומר שניתנה לקיים אפילו במקום ל"ת, דהא בשעה שנצטוו במצה לא היה עדיין ל"ת בעולם. וזהו ג"כ טעמו של הרמב"ן, דבמקום דלא אפשר כלל, כמו בתכלת בבגד פשתים בבגד צמר אין לנו ראייה שניתנה במצוה לדחות ל"ת, ומשו"ה לא דחי. אמנם במילה בצרעת, דגלי קרא דדחי, אלא דהיכא דאפשר עכשיו לקיים שניהם, אמרינן מסברא דלא דחי,

דקיום העשה אינו מכריח לדחות הל"ת. אמנם לשון הגמ' שם [שבת קל"ג] "כדריש לקיש", קשה קצת לפי"ז, דהכא לאו מדר"ל אתינן עליה אלא מסברא:

(8) רמב"ם – הל' חמץ ומצה (ו:א)

מצות עשה מן התורה לאכול מצה בליל חמשה עשר שנאמר (שמות י"ב) בערב תאכלו מצות, בכל מקום ובכל זמן, ולא תלה אכילה זו בקרבן הפסח אלא זו מצוה בפני עצמה ומצותה כל הלילה, אבל בשאר הרגל אכילת מצה רשות רצה אוכל מצה רצה אוכל אורז או דוחן או קליות או פירות, אבל בליל חמשה עשר בלבד חובה ומשאכל כזית יצא ידי חובתו.

(9) ספר מועדים וזמנים (ג:רנב)

הרמב"ם ריש פ"ו דחמץ ומצה פוסק וז"ל "מ"ע מן התורה לאכול מצה בליל חמשה עשר שנאמר בערב תאכלו מצות בכל מקום ובכל זמן וכו' ומשאכל כזית יצא ידי חובתו" עכ"ל. הרי כשביאר לכתחילה עיקר מצות אכילת מצה בליל חמשה עשר לא פירש שיעור כזית, ומשמע דבכל מה שאוכל בליל סדר מקיים מ"ע, דהמצוה לאכול בליל ט"ו מצה ואין בתורה שיעור, ובכל מה שאוכל מקיים המצוה, ומסיק דבכזית יצא ידי חיובו והיינו שיצא דוקא וקיים מצותו, אבל אם אוכל עוד מקיים המצוה בטפי, וכן בפ"ו דסוכה פוסק "אכילה בליל יום טוב הראשון חובה, אפילו אכל כזית יצא ידי חובתו" ומשמע נמי שאם אוכל יותר מקיים המ"ע בכל מה שעוכל ורק חיובו נפקע בכזית. וצ"ע מאין מצא הרמב"ם מקור לדבריו.

(10) העמק שאלה (נג:ד)

ונראה לי דאפי' לדעה זו דיוצאים מה"ת בפסוק א', מכ"מ כל שקבע בדעתו לגמור באותו פעם הרי הכל מצוה מה"ת וכ"כ בלח"מ בשם ס' קרית ספר, ע' בפ"ב מה' ק"ש, וכמש"כ הר"ן לענין מצות סוכה דאע"ג שיוצא בשני דפנות וטפח, מכ"מ אם רוצה לעשות ד' דפנות בב"א קבע הכל בד"ת ואסורים כולם בהנאה, וע' מש"כ בפ' שלח סי' קכ"ו אות ב' סמוכין לדבר והרי הוא דומה מצות חגיגה כדאי' בחגיגה ד' ח' ב' שאם הפריש עשר בהמות לחגיגתו כו' וה"נ אם קובע כל הפרשה או כמה פרשיות לקרא כאחת נעשו כולם ד"ת, ועכשיו שקבעו חכמים ג' פרשיות נעשו כולם מה"ת, ושפיר אי' בברכות ד' י"ד ק"ו ק"ש.

(11) תלמוד בבלי – מס' פסחים (כא:)

דאמר רבי אבהו: כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו - אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה (משמע) (מסורת הש"ס: [במשמע]) עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה. דתניא: (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה או מכור לנכרי וגו'.

(12) שם (כג.)

והרי חדש, דרחמנא אמר (ויקרא כג) לחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה, ותנן: קוצר לשחת ומאכיל לבהמה! - אמר רב שמעיה: שאני התם דאמר קרא קצירכם - קצירכם שלכם יהא. ואידך: קצירכם דכל ישראל משמע.

(13) תלמוד ירושלמי – מס' פסחים (ב:א)

והא כתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה אמר רבי אבא מרי אחוי דרבי יוסי שנייה היא שקבע הכתוב זמן

(14) אור שמח – הל' חמץ ומצה (ו:ז)

הנה הארי החי (שאגת אריה) בסימן צ"ו האריך בזה, דלדידן אתי עשה ודחי ל"ת והעלה דלא כרבינו. ולענ"ד נראה דרבינו רוח אלקים קדישין ב' להבחין הגדר האמיתי בהך דעשה דוחה ל"ת, דהעדר הדבר מורה על אפסות, דלא מצאנו בבבלי דידחה עשה דאכילה ל"ת, לאכול דבר האסור והטמא. לכן הציור האמיתי הוא, דזה לא יתכן דעבור קיום עשה שיקיים, היינו אכילת מצה שצוהו השי"ת, לאכול דבר האסור באכילה, ואכילתו נמנעת מחפץ השם, רק מצאנו ככה שעבור עשה דאכילת בשר פסח ישבור העצם שיש בו מוח, דהמוח אינו דבר האסור באכילה, שאם נפקע העצם מצוה לאכול המוח, א"כ אמרינן כיון דאי אפשר לקיים עשה דאכילה רק באופן שיעשה פעולה האסורה אתי עשה ודחי ל"ת, וגדולה מזו מצינו בזבחים (צז, ב) דבשר קודש שבלע בשר פיגול, פריך דניתי עשה דאכילת כשרה ולידחי ל"ת דאכילת פסולה. דתמן האיסור הוא רק במה שנבלע, א"כ אמרינן דמצוה עליו לאכול בשר קודש, והבשר שאוכל הוא קודש, אלא שמוכרח עבור זה לאכול גם פסול, אמרינן דאתי עשה ודחי ל"ת, דאם לא היה נבלע הפסול היה הכשר בר אכילה, והמצוה לאכול את הכשר לא נפקע ממנו, לכן מה שאוכל את הפסול הוא רק כפעולה של איסור בשעת קיום המצוה, והוא כפעולת שבירת עצם, שמוכרח לעבור קודם קיימו את המצוה, אבל שיתרצה לפני קונו ויקיים מצות אכילת מצה במה שמצוה שלא לאכול, היינו כלאים וטבל וכי"ב, זה מן ההפכים, ודו"ק

(15) שם

אולם מה נעשה ביום שידובר מדברי הירושלמי (עיין חלה פ"ב ה"א תוס' ד"ה אקרוב קידושין לח, א), דפריך דליתי עשה דאכילת מצה וידחה ל"ת דחדש, דמורה ההיפך ממה שביארנו. ונראה שורש הדבר, דלמשל, אכילת יוהכ"פ הוא איסור המונח על קרקפתא דגברי, לא יתכן לומר שהמאכלים כולם אסורים, אלא שהוא איסור ומניעה המונח על האדם לשום רסן לתאות אכילתו כיום תמים, ומטעם זה כתבו הקדמונים דאמרינן דמערבין ביוהכ"פ (עירובין ל, ב) הואיל וחזי לקטנים, משום דאין זה איסור חפצא, אלא איסור גברא יעו"ש, א"כ הכא נמי בחדש יש לחקור אם היא מניעה שחלה על האדם לעכבו עד קדמו פני אלקיו בבכוריו, ואין זה איסור המונח על כל החדש, או דהוי איסור חפצא כערלה וכלאים, אף על גב דהוא איסור זמני. והנה אם הוא איסור המונח אקרקפתא דגברי א"כ שפיר אתי עשה ודחי ל"ת דחדש, כמו דתאמר שאם העשה מתייחס אל דבר הנאסר העשה דחי ל"ת, ה"נ אם העשה והל"ת שניהם אקרקפתא דגברי, ואל העושה אותם מתייחס גם העשה גם הל"ת, אתי

עשה ודחי ל"ת. ובוזה פליגי בבלי וירושלמי. דבריש פ"ב דפסחים (כא, ב) אמרינן דכ"מ שנאמר לא תאכל הוא איסור הנאה, ויליף מנבילה כו', ופריך הגמרא (שם כג, א) (מהך דחדש דשרי בהנאה, דתנן ומאכיל לבהמה. ובבלי משני דגלי רחמנא קצירכם, אלמא דסבר דהוי איסור על המאכל, כמו נבילה וטריפה. ובירושלמי (שם פ"ב ה"א) (משני א"ר אמי כו' שניא היא שקבע הכתוב זמן. ופירוש, דאין זה דומה לכל האיסורין, אלא שהוא מניעה על האדם, כאיסור אכילת יוהכ"פ וכדומה, שהוא עיכוב זמן מה באכילת האדם, וא"כ לא שייך לומר שהתורה הרחיקה זה ואסרה אותן בהנאה, ולהכי הירושלמי לטעמיה פריך שפיר דליתי עשה דמצה ולדחי ל"ת דחדש דשניהן מוטלין אכתפיה דגברא ודו"ק. ומש"ה אין זכר לזה בדברי בבלי בקידושין, אף על גב דלשיטת הבבלי קיי"ל דעשה דוחה ל"ת אף על פי שאינה כתובה בצדה.

(16) תלמוד בבלי – מס' נדה (ל):

דרש רבי שמלאי: למה הולד דומה במעי אמו - לפנקס שמקופל ומונח. ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על ב' ארכובותיו, וב' עקביו על ב' עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו, ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו. וכיון שיצא לאויר העולם - נפתח הסתום ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת. ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, שנאמר (איוב כ"ט) בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך. ואל תתמה, שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמיה. ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים, שנאמר (איוב כ"ט) מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני, ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים - הוי אומר אלו ירחי לידה. ומלמדין אותו כל התורה כולה, שנאמר (משלי י"ד /ד' /) ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחייה, ואומר (איוב כ"ט) בסוד אלוה עלי אהלי. מאי ואומר? וכי תימא נביא הוא דקאמר - ת"ש: בסוד אלוה עלי אהלי. וכיון שבא לאויר העולם - בא מלאך וסטרו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר (בראשית ד') לפתח חטאת רובך. ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו, שנאמר (ישעיהו מ"ה) כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון, כי לי תכרע כל ברך - זה יום המיתה, שנאמר (תהלים כ"ב) לפני יכרעו כל יורדי עפר, תשבע כל לשון - זה יום הלידה, שנאמר (תהלים כ"ד) נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה, ומה היא השבועה שמשביעין אותו - תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה - היה בעיניך כרשע. והוי יודע שהקב"ה טהור ומשרתיו טהורים, ונשמה שנתן בך טהורה היא, אם אתה משמרה בטרה - מוטב, ואם לאו - הריני נוטלה ממך.

(17) בראשית (כד-בד):

(ב) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עֶבְדוֹ זֶקֶן בֵּיתוֹ הַמֵּשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ שֵׁים נָא יְדָךְ תַּחַת יָרְכִי: (ג) וְאֲשָׁבִיעֶךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֵהי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִחַק אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ: (ד) כִּי אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי תֵלֵךְ וְלִקְחָתָ אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק:

(18) בראשית (מז:כט):

וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְּאִתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ שֵׁים נָא יְדָךְ תַּחַת יָרְכִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְנֶאֱמַת אֵל נָא תִקְרְבֵנִי בְּמִצְרָיִם:

(19) בראשית (נ:כה):

וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהֶעֱלֶתְם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה:

(20) דרשת הרב (עמ' 49):

"For to you will every tongue swear." Every Jew was sent to earth as an agent of the Creator. When a Jew sins, he violates not only the will of God but also the terms of his assignment. In *Halakhah* a person's role as agent disappears the moment the sender wishes to terminate the agent's status (his *shelihut*). A person exists on earth only as long as he pursues his mission. When an individual disregards or can no longer accomplish his mission then the initial...

(21) עולת הראי"ה עמ' שנו':

אלהי, עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי. לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי, ודאי לא היה דבר בעולם שהי' צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה הייתי נוצר, וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות, שלא הייתי כדאי עד אז להבראות, ולא היה בו צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי, מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות. ואילו הייתי מיחד מעשי אל תכלית בריאתי הנני עכשיו כדאי, אבל כיון שאין מעשי מכוונים לטוב התכלית הרי לא הגעתי אל תכלית בריאתי ואיני עדיין כדאי כמו קודם לכן.

(22) ימי זכרון (עמ' 11):

האדם נברא בתור שליח. עצם היצירה, הלידה, מכילה בתוכה בהכרח את דבר מינוי השליחות. השבועה שעליה מספרים לנו חז"ל, היא בעצם הנוסחה, שבה נעשה שימוש במהלך מינוי השליחות. לפני שמינה אברהם אבינו את אליעזר להיות שלווחו, השביע אותו, יעקב השביע את יוסף ויוסף אף הוא השביע את אחיו.

את העובדה שמישהו חי בזמן מסוים, בתקופה מיוחדת ובמקום מוגדר, ולא נולד בתקופה אחרת ובנסיבות אחרות, נכל להבין אך ורק אם נקבל את עצם הרעיון בדבר שליחותו של האדם. ההשגחה יודעת היכן וכיצד יכול הפרט-היחיד על חסונויותיו וכוחות הנפש האצורים בו, לקיים את שליחותו, באילו נסיבות ותנאים ובאיזו חברה יהא זה בכוחו של האדם למלא את שליחותו. בורא העולם פועל בהתאם להלכה האומרת, כי לא יתכן למנות שליח כדי לבצע תפקיד, שהוא למעלה מכוחותיו

של השליח. זוהי שליחות, שאי אפשר לקיימה, והיא מחוסרת כל ערך, מאחר שאם ממנים אדם למלא שליחות, מן הראוי ליתן לו את היכולת לפעול כשליח. משום כך נברא היחיד בתקופה ובמקום, שבהם וכל לקיים את פעולתו לשם קיום שליחותו.

(23 בראשית (יח:ב))

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיַּרְא וַיִּרְץ לִקְרַאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה:

(24 בראשית (ט:א))

וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֵמָה בְּעֶרְבַּ לְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדֵם וַיַּרְא לוֹט וַיָּקָם לִקְרַאתָם וַיִּשְׁתַּחוּ אִפְּסֵים אַרְצָה:

(25 רש"י (שם))

המלאכים - ולהלן קראם אנשים, כשהיתה שכינה עמהם קראם אנשים. דבר אחר אצל אברהם שכחו גדול והיו המלאכים תדירין אצלו כאנשים קראם אנשים, ואצל לוט קראם מלאכים:

(26 דרשת הרב (עמ' 52))

Abraham lived his life as a true agent of God, totally dedicating himself to his assignment. Angels, whose very being is similarly dedicated, appeared to Abraham simply as peers, as men who did not seem extraordinary in any way. But in Sodom, a locale where man was completely self-centered, the concept of assignment was foreign. The presence of these strangers in Sodom created a sensation. Here was a group of strangers who live not for themselves, but exclusively to fulfill a mission from God. Lot had never construed his life as God's agent, and the strangers therefore appeared to him other-worldly, angelic.

(27 Life is a Test by R. Yungreis (pp. 14-15))

Every person has been created to make a different – every person has been shaped and molded by G-d for a special mission that only he or she can fulfill, and if we have lost sight of that mission, it is only because we no longer know how to identify.

(28 הגדת מנחת אשר – בענין הלל)

אנא ה' כי אני עבדך - שמעתי מכ"ק האדמו"ר בעל "לב שמחה" זצ"ל ששמע מפיו של אביו הגדול בעל "אמרי אמת" זצ"ל, מעשה שהיה, שפעם אחת בימי חג הסוכות אמר מרן ה"שפת אמת" שכאשר אומרים בהלל "אנא ה'" אפשר לפעול את הדברים הנשגבים ביותר. למחרת באמירת ההלל נפלה מחלוקת בין זקני החסידים, חלקם סברו שכונת האדמו"ר ל"אנא ה'" הושיעה נא", וכשאמרו כן זעקו בקול גדול "אנא ה' הושיעה נא", וחלקם נקטו שכונת האדמו"ר ל"אנא ה'" הצליחה נא", וכאשר הגיע תור אמירה זו רעמו בקולם. אך אני ידעתי, אמר האמרי אמת שהכונה ל"אנא ה' כי אני עבדך"!

(29 תלמוד בבלי – מס' ברכות (יז))

מרגלא בפומייהו דרבנן דיבנה: אני בריה וחברי בריה, אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתו בשדה, אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתו, כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתו, ושמא תאמר: אני מרבה והוא ממעיט - שנינו: אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לברו לשמים.

(30 רש"י (שם))

אני - העוסק בתורה בריה אני, וכן חברי עם הארץ בריה הוא. **אני מלאכתי בעיר** - כלומר: נוחה מלאכתי ממלאכתו. **מתגדר** - מתגדר לתפוש אומנותי. **ושמא תאמר** - הדין עמו שאינו מתגדר במלאכתי, שאילו היה תופס אומנותי לא היה לו לב פתוח להרבות בתורה כמותי, והיה ממעיט ואין לו שכל. **שנינו** - שיש לו שכל לממעיט כמו למרבה.

(31 ימי זכרון (עמ' 17))

התשובה לכך היא, שהאדם מתקדש בקדושת "צלם אלקים" כדי לקיים ולמלא את שליחותו באמונה ובלב שלם. הקדושה הזו נמדדת לא לפי **מידת ההישגים ההיסטוריים**, אלא לפי גודל **מסירות הנפש** של היחיד. יתירה מזו, השליחות האנונימית עטופה כולה בקדושה עילאית. דווקא רחל אמנו, שעליה התורה מספרת לנו מעט מאד, שנפטרה ממש סמוך לגבולה של ארץ ישראל, דווקא היא פעלה אצל הקב"ה בעת החורבן יותר מאשר פעלו האבות ומשה רבנו. "מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכל לפעולתך" (ירמיה לא, טו).

(32 בראשית (לו:ה-יא))

(ה) וַיִּחַלֵּם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגֵּד לְאָחָיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֹתוֹ: (ו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמְעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתִּי: (ז) וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאֻלְמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֵמְתִי וְגַם נֹצְבָה וְהִנֵּה תִסְבְּינָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיִן לְאֲלֵמְתִי: (ח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחָיו הַמְּלַךְ תְּמַלֵּךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוּל תִּמְשַׁל בָּנוּ וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֹתוֹ עַל חֲלֹמְתוֹ וְעַל דְּבָרָיו: (ט) וַיִּחַלֵּם עוֹד חֲלוֹם אֶחָד וַיִּסְפֶּר אֹתוֹ לְאָחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֵמְתִי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוּיִים לִי: (י) וַיִּסְפֶּר אֶל אָבִיו וְאֵל אָחָיו וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתָּ הַבּוֹא נָבֹא אֲנִי וְאָמְךָ וְאָחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אַרְצָה: (יא) וַיִּקְנָאוּ בּוֹ אָחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר:

(33 ימי זכרון (עמ' 18-19))

כאמור החלום הראשון, חלום אחד עשר השבלים נתקיים במלואו. חלום זה התייחס לתחום של עוצמה כלכלית ומדינית. השליחות הזו לא הכילה כל היבטים רוחניים מיסטיזיים שהיו עשויים לסמל את חשיבותה של שליחות אישית, שבזאת העולם

הטיל על כתפיו של יוסף. הלא בחיי היומיום שכיח הדבר פעמים הרבה, שהעני מקנא בעשיר או תלוי בו. כבר היו דברים מעולם! אולם בחלום השני אין שום נגיעה בתלות פיזית. כאן, בחלום השני המדובר בנושא בעל אופי רוחני, בעניין ערך השליחות, שצריכים לקיים יוסף ואחיו, בדבר הבחירה האקסיסטנציאלית שלהם בערך של "צלם אלקים". יוסף חלם כאן כי שליחותו שלו היא חשובה ביותר, וכי היוצא מכאן הוא, כי לו עצמו קדושה יתירה על אחיו. דבר זה הוא שהיה איכפת לו ליעקב. דבר זה אסור לו ליהודי לאומרו. אפילו גדול הדור אינו רשאי להעריך עצמו כאילו נתעלה על כל הציבור. "אני בריה וחברי בריה". "ויגער בו אביו ויאמר לו: מה החלום הזה אשר חלמת?... ואביו שמר את הדבר" – מה שמירה שמר? – כי הלחום והיפוכו יתקיימו! ובאמת כך היה המעשה.

(34) Life is a Test (pp. 15-16)

Some years ago, I read a brief news item in The New York Times about an Olympics for Special Children in Seattle, Washington. It was a small blurb, innocuously placed, and I would probably have missed it had my daughter not pointed it out to me. The story was about disabled children who competed in a race. When the whistle sounded, they started to run. Suddenly, one of the young boys fell, skinned his knee, and began to cry. When the others hear his cry, they stopped in their tracks, turned around, and went to his aid. One little girl who had Down Syndrome, bent down, kissed his knee and said, "Here, this will make it feel better." The children helped the boy to his feet, linked hands, and ever so slowly, they all walked as one to the finish line.

Could it be that these children know of something that those who are running have lost sight of? A world renowned Torah sage in the holt city of B'nei Brak, Israel and a revered Rosh Yeshivah, the Dean of a Rabbinic academy in New York, would both stand up for Down Syndrome children, for they believed that these souls are pure and holy and posses wisdom that our sophisticated world has yet to grasp. One must wonder, who is disabled?

(35) תלמוד בבלי – מס' בבא בתרא (עג):

ואמר רבה בר בר חנה: זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא, וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה חלתא אנביה וקדח אגמא עליוהי, סבירנן יבשתא היא, וסלקינן ואפינן ובשלינן אנביה, וכד חם גביה אתהפיך, ואי לאו דהוה מקרבא ספינתא הוה טבעינן.

(36) ספר החינוך (מצוה רמא)

משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא, על כן כשיצטוו או יכאיבוו אדם ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום [שמואל ב' ט"ז, י"א] הניחו לו ויקלל כי אמר לו השם יתברך, תלה הענין בחטאו ולא בשמעי בן גרא. ועוד נמצא במצוה תועלת רב להשביט ריב ולהעביר המשטמות מלב בני אדם, ובהיות שלום בין אנשים יעשה השם שלום להם.

(37) בראשית (פרק מה')

(ג) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו אֲנִי יוֹסֵף הַעוֹד אֲבִי חַי וְלֹא יָכֹלוּ אָחָיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו: (ד) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרָיִם: (ה) וַעֲתָה אֵל תַּעֲצֹבוּ וְאֵל יָחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מְכַרְתֶּם אֹתִי הַנֶּהָה כִּי לְמַחֲיָה שָׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם: (ו) כִּי זֶה שְׁנַתִּים הִרְעַב הָרָעַב בְּאֶרֶץ הָאֶרֶץ וְעוֹד חֲמֵשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין חֲרִישׁ וְקָצִיר: (ז) וַיִּשְׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם לְשׁוֹם לָכֶם שְׂאֵרֵיט בְּאֶרֶץ וְלִהְיוֹת לָכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה: (ח) וַעֲתָה לֹא אֶתֶם שָׁלַחְתֶּם אֹתִי הַנֶּהָה כִּי הָאֱלֹהִים וַיִּשְׁמַנִּי לְאָב לְפָרְעָה וַיִּלְאָדוֹן לְכָל בֵּיתוֹ וַיִּמְשַׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם: (ט) מִהָרֹד וְעַלּוֹ אֶל אָבִי וְאֶמְרָתֶם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנֵךְ יוֹסֵף שְׁמַנִּי אֱלֹהִים לְאָדוֹן לְכָל מִצְרָיִם רַדְהָ אֵלַי אֵל תַּעֲמֹד:

(38) דרשת הרב (עמ' 72-73)

One does not become *heftza* only on the day of death. At the end of every day, a day of acting as *gavra*, a day of ascension, of accomplishing, he lies on his bed and offers his soul to the Creator. As he recited the words, "Into Your hands I commit my spirit until the time I awake," man reflects on his day and his life. He realizes that he is not all-accomplishing, all-powerful. Even the greatest of men cannot complete his *shelihut*, the dream can never be attained, the goal remains unrealized. He succumbs to failure, becoming *heftza*, helpless, impotent. Man ends each day as he must ultimately end his life—as a sacrifice to God. Although he lives his life as *shevuah*, "For to me will every tounge swear," he dies as *neder*, as object, as a "sacrifice to the Lord": "For to me will every knee bend...." Moses had his greatest ascent, acting as *gavra* in the purest sense, when he scaled Mount Nebo. There the Torah uses a phrase never used before in reference to Moses: He climbed the mount "to the top of the summit" (Deuteronomy 34:1), reaching the apex of his accomplishment. Yet at the same time, Moses knew exactly what was to take place on that summit: He would surrender himself to God. He was to sanctify himself as a sacrifice, transforming himself into *heftza*.

(39) רמב"ן עה"ת (בראשית ב:ז)

(ז) ויפח באפיו נשמת חיים - ירמוז לנו הכתוב הזה מעלת הנפש יסודה וסודה, כי הזכיר בה שם מלא, ואמר כי הוא נפח באפיו נשמת חיים, להודיע כי לא באה בו מן היסודות כאשר רמז בנפש התנועה (לעיל א כ), גם לא בהשתלשלות מן השכלים הנבדלים, אבל היא רוח השם הגדול, מפיו דעת ותבונה, כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו. וזהו שנאמר (איוב לב ח) ונשמת

שדי תבינם: כי היא מיסוד הבינה בדרך אמת ואמונה, והוא מאמרם בספרי (ריש פרשת מטות) נדרים כנשבע בחיי המלך, שבועות כנשבע במלך עצמו, אף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר חי ה' וחי נפשך וגומר (מ"ב ד ל). ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר אות נו) מאי וינפש, מלמד שיום השבת מקיים כל הנפשות, שנאמר וינפש. ומכאן תבין דברת שבועת אלהים. והמשכיל יבין:

(40) תלמוד בבלי – מס' נדרים (ב):

אידי דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה, תנא נמי חרמים דמיתסר חפצא עליה, לאפוקי שבועה דקאסר נפשיה מן חפצא.

(41) שמות (י:א)

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֵל פְּרַעֲהַּ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבוֹ וְאֶת לֵב עֶבְדִּי לְמַעַן שְׂתִי אֶתִּי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ:

(42) תלמוד בבלי – מס' מגילה (ו:)

וַיֹּאמֶר רַבִּי יוֹחָנָן: וְשִׁנְיָהּ מִקְרָא אֶחָד דְּרִשׁוּ: בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסִי סָבַר: בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, מֵהַ כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֶדְרִי הַסְּמוּךְ לְשִׁבְטֵי - אִפְּסָן כַּאֲזַן אֶדְרִי הַסְּמוּךְ לְשִׁבְטֵי, וְרַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, מֵהַ כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֶדְרִי הַסְּמוּךְ לְנִיסָן - אִפְּסָן כַּאֲזַן אֶדְרִי הַסְּמוּךְ לְנִיסָן. בְּשִׁלְמָא רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסִי - מִסְּתַבְרָא טַעְמָא, דְּאִין מַעְבִּירִין עַל הַמְצוּת, אֲלֵא רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַאי טַעְמָא? - אֲמַר רַבִּי טַבִּי: טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מִסְּמַךְ גְּאוּלָּה לְגְּאוּלָּה עֲדִיף.

(43) שמות (ג:ט-יא)

(ט) וַעֲתָה הִנֵּה צִעַקְתָּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֵה אֵלֵי וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לִחְצִים אֹתָם: (י) וַעֲתָה לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֵל פְּרַעֲהַּ וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים מִי אֲנִכִּי כִּי אֵלֶיךָ אֵל פְּרַעֲהַּ וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

(44) רמב"ן עה"ת (שמות ב:כה)

וירא אלהים את בני ישראל - פירש רבי אברהם כי ראה החמס שהיו מצרים עושים להם בגלוי, וידע אלהים העשוי להם בסתר. ורש"י פירש וידע אלהים, נתן עליהם לב ולא העלים עינו מהם. ונכון הוא על דרך הפשט, כי בתחילה היה מסתיר פניו מהם והיה לאכול, ועתה שמע אלהים נאקתם וראה אותם, לומר שלא הסתיר פניו עוד מהם וידע את מכאובם וכל הנעשה להם ואת כל הצריך להם. והאריך הכתוב להזכיר טענות רבות בגאולתם, וישמע אלהים את נאקתם, ויזכור אלהים את בריתו, וירא אלהים, וידע אלהים, כי ידעתי את מכאוביו (להלן ג ז), כי אע"פ שנשלם הזמן שנגזר עליהם לא היו ראויים להגאל, כמו שמפורש על ידי יחזקאל (יחזקאל כ ח), אלא מפני הצעקה קבל תפלתם ברחמיו:

(45) ימי זכרון (עמ' 15)

לו הקב"ה: משה, הרי זו טעות בידך; הסבור אתה, כי יש לך דין ודברים עם יחסי שליחות רגילה שב"חושן המשפט"? אני אשלחך אל פרעה, ואני עצמי אתחבא בגנזי ערבות, בגבהי שחקים ואשאר בבחינת "אל מסתתר בשפירי חביון". אילו הייתי מטיל עליך שליחות מהסוג המקובל, בוודאי הייתי נוהר בך, כי אי אתה מסוגל כלל למלא ולקיים את השליחות. אלא, משה, יש לך כאן שיח ושיג עם שליחות מסוג אחר לגמרי! בשליחות זו השולח אינו עוזב את השלוח, אף לא לרגע אחד. הוא מלווה אותו תדיר ומדבר בשבילן: "ויאמר כי אהיה עמך". אתה בעצמך תשתכנע, כי ההבטחה היא אמת, כאשר לאחר שבעה שבועות לצאת בני ישראל ממצרים יענו כל היהודים קול אחד "נעשה ונשמע"! אז תשתומם בוודאי הכיצד נשתנו בריות אלה כה מהר? כיצד הצליחו עבדים אלה להתרומם למעלת "ממלכת כהנים וגוי קדוש"? "זוה לך האות, כי אנכי שלחתיך", כי בשליחותי שלי אתה פועל, כי "אנכי" אלה ואלוה אותך - "בהוציאך את העם הזה ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה". ממילא אסור לאדם לומר כי השליחות קשה עליו יותר מדי; אם השולח הולך עמו בדרך, יכול משה, "כבוד פה וכבוד לשון", לשחרר את העם; אם השולח יעזוב את השלוח, הרי לא יוכל אפילו אהרון, שנתברך בכישרון ובכוח דיבור, למלא ולקיים את הדבר. "ידעת כי דבר ידבר" - לא יוכל לתרום כי הוא זה! "אנכי" חייב להיות עמכם - עמך ועם אהרון גם יחד. "ונכי אהיה עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם את אשר תדברון". ממילא מוסמך אתה ממש כמו אהרון.

(46) אסתר (ד:יג-טז)

(יג) וַיֹּאמֶר מֶרְדֵּכַי לְהָשִׁיב אֶל אֶסְתֵּר אֶל תְּדַמֶּי בְּנִפְשֶׁךָ לְהַמְלִיט בֵּית הַמֶּלֶךְ מִכָּל הַיְּהוּדִים: (יד) כִּי אִם הִחַרְשׁ תְּחַרְיִשִׁי בַּעַת הַזֹּאת רַחַח וְהַצֵּלָה יַעֲמֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אֶחָד וְאֶת וּבֵית אֲבִיךָ תֹאבְדוּ וּמִי יִדְעֵ אִם לַעַת כְּזֹאת הַגְּעָתָ לְמַלְכוּת: (טו) וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל מֶרְדֵּכַי: (טז) לֵךְ כְּנֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוּ עֲלַי וְאֵל תֹּאכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְיֵלֶה נְיוֹם גַּם אֲנִי וְנַעֲרָתִי אֲצוּם בְּן וּבְכֵן אָבוּא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כִדַּת וְכֹאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי: